

УДК 619: 612.1:636.084

Колтун Є.М., д. с-г. н., професор ©*Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького***ЗАГАЛЬНИЙ БІЛОК СИРОВАТКИ КРОВІ ТЕЛИЧОК ТА ЙОГО
ФРАКЦІЇ ЗА РІВНЯ ПРОТЕЇНУ ГОДІВЛІ**

*Вивчено рівень білків
сироватки крові теличок
та його фракцій на тлі
різного рівня протеїну у
кормах раціону годівлі.*

Вступ. Відомо що в організмі тварин відбуваються складні біохімічні процеси, які впливають у першу чергу на обмін речовин. Однією із найважливіших органічних речовин для здійснення різних фізіологічних функцій є білок. Він складний за будовою, різноманітний за формою та лабільний до будь яких впливів. Крім цього білок транспортує до тканин вуглеводи, ліпіди, вітаміни, гормони, пігменти, бере участь у збереженні кислотно- лужної рівноваги, пов'язаний з водним обміном та виконує захисну функцію.

Білковий обмін в організмі тварин залежить від віку, статі, фізіологічного стану, періоду розвитку та годівлі. Остання є чи не найважливішим фактором [1]

Білки відрізняються між собою за амінокислотним складом та функціональним призначенням. Таким чином, рівень загального білка сироватки крові худоби залежить від концентрації альбумінів та глобулінів у ній, а функціонально їх фізіологічна роль - від рівня альбуміно-глобулінового коефіцієнта. При цьому, останній може змінюватися з віком, рівнем годівлі та фізіологічним станом. [2.] Одночасно їх кількісне співвідношення має важливе діагностичне значення, яке свідчить про недостатній рівень годівлі або патологію. Основними клітинними білками є альбуміни, які локалізуються у плазмі крові та інших тканинах. Фізіолого-біологічною функцією альбумінів крові є лімфо утворення, лактаційний та діуретичний процеси.[3]

Надзвичайно важливу роль в організмі тварини відіграють вискокодисперсні білки крові - β – глобуліни, завдяки яким у біологічному організмі підтримується осмотичний тиск, та транспортування до кожної клітини організму життєво важливих поживних речовин.

Основним джерелом надходження білків в організм тварини є білки корму, а також різні азотомістими речовини та азотвміщуючі сполуки [4, 9].

Молодий організм тварини обумовлений високою інтенсивністю синтезу білків та енергетичних процесів в м'язовій тканині, особливо міжреберних м'язах. [5] Тому в основі інтенсивного вирощування ремонтних теличок лежить забезпечення оптимальних умов їх годівлі, догляду та утримання. Останнє характеризує напрямок досліджень, спрямований на вивчення типу і рівня годівлі, складу раціону, особливостей способів утримання теличок, їх росту, обміну речовин продуктивності та резистентності організму на всіх етапах їх життя. [6].

Тому дослідження впливу різного рівня протеїну кормів раціонів годівлі теличок на концентрацію білків сироватки крові і їх продуктивність є актуальним. [7, 8] .

Мета досліджень. Метою нашої роботи було вивчення білкового обміну молодняка худоби за різного рівня протеїну в раціонах годівлі і їх продуктивність.

Матеріал та методи дослідження. Дослідження проводились у приватній агрофірмі «Злагода» село Зубів Міст Кам'яно-Бузького району Львівської області на теличках симентальської породи протягом 120 днів. З цією метою за принципом аналогів підібрано 20 голів худоби 4-6 місячного віку, з яких сформовано чотири групи (контрольна і три дослідні) по п'ять голів у кожній.

Матеріалом для досліджень слугувала венозна кров тварин, яку брали з яремної вени за годину до ранішньої годівлі. Тваринам контрольної групи згодовували корми господарського раціону, дослідним- аналогічний раціон з різним рівнем протеїну. (табл. 1).

Табл. 1

Поживність кормів раціону годівлі теличок

Інгредієнти поживності кормів	Рівень поживності раціону годівлі худоби			
	1 контрольна	2 дослідна	3 дослідна	4 дослідна
Клітковина, г	374	378	383	412
Кормових одиниць, кг	1,88	1,86	1,85	1,81
Перетравний протеїн, г	229	240	261	271
Перетра. проте./К.О/г.	120	129	139	149
Вуглеводи, г	149	151	142	129
Кальцій, г	21,7	20,7	21,0	21,5
Фосфор, г	47,0	47,2	48,1	47,2
Каротин, мг	87,0	86,6	87,1	85,8

Основний раціон годівлі вміщував: (табл.1) Клітковини: відповідно по групах 374,3787, 383,412, г. макуху соняшникову- по групах: 10, 25, 30,40%, Клітковини: відповідно по групах 374,378, 383,412, г. Грис всі групи - 30%, зерно пшениці озимої помелене - 30% перша, а наступні групи по- 20%, кукурудза грубого помолу відповідно: -30, 25, 20, 10% м'яса-1 кг. натрію хлориду-60,0. Поживність раціону становила : кормових одиниць-1,85кг.(в середньому), перетравного протеїну-250,0г.(в середньому), крохмалю відповідно по групах : 323, 247, 221, 168 г., вуглеводів в розрізі груп: 38, 43, 46, 47,г. кальцію-60,0, фосфору-25,0. каротину-326 мг. В розрахунку на кормову одиницю припадало : перетравного протеїну 23,0, 21,0, 19,5, 19,0 г. енерго – протеїнове співвідношення становило 1: 1;2 а кальцій-фосфорне складало 2,4:1.;Методом відстоювання одержували сироватку, в якій загальний білок визначали рефрактометричним методом, а його фракції - електрофорезом на поліакриламідному гелі, середньодобові прирости контрольними зважуваннями. [9]

Результати досліджень Проведеними дослідженнями встановлено, що кількість клітковини раціону телиць контрольної групи складала 374 г., у той час як у телиць дослідних груп вона була дещо більшою. Так, годівля тварин другої групи за кількістю клітковини була майже на рівні контролю, тоді як у телиць третьої групи збільшувалась на 1,0%, а четвертої -9,0%, що вказує на забезпечення організму тварин енергетичним матеріалом. (табл.1)

Однак кількість кормових одиниць у раціоні телиць дослідних груп була дещо меншою ніж у контролі. Кількість протеїну на одну кормову одиницю у контрольній групі складала 120 г. збільшуючись на 7,5% у другій, на 15,8% у третій, та на 24,2 % у четвертій групі.

При цьому концентрація цукрів у кормах раціону контрольної групи становила 149 г., зростаючи на 1,3 % у другій, та знижуючись у третій та четвертій групах відповідно на 4,7 і 13,5 %

Водночас рівень кальцію у кормах раціону першої групи складав 21,7 г., і знижуючись ,у другій на 4,6 %, третій – 3,2%, а у четвертій на 0,9% .Відповідно концентрація фосфору у раціоні контрольної групи складала 47 г, збільшуючись на 4% у другій, на 2,3% у третій, і 0,4 % у четвертій групах.

Рівень каротину в раціоні контрольної групи знаходився у межах 87 г., відповідно зменшуючись у другій на 0,15 %, у четвертій на 1,4 ,% та зростаючи до 0,1 % у третій групі.

Залежність концентрації білків сироватки крові теличок від рівня протеїну у раціоні годівлі показано у таблиці 2, з якої видно, що кількість загального білку в крові теличок контрольної групи 4-х місячного віку становила $67,90 \pm 2,37$ г/л, зменшуючись на 1,3% у другій , та на 0,7% третій групах і достовірно зростаючи на 5,5 % у четвертій. ($P < 0,05$).

Таблиця 2

Білки сироватки крові дослідних теличок (M ± m, n -5)

Білки сироватки крові	Дослідні групи теличок			
	Контрольна 1	2 дослідна	3 дослідна	4 дослідна
Телички 4 місячного віку				
Загальний білок г/л	67,90±0,37	67,00±2,16	67,45±2,94	71,63±1,44*
Альбуміни %	33,76±0,62	34,21±0,51	37,69±2,12	38,81±1,21**
Глобуліни % α	25,50±0,68	27,26±0,93	24,20±0,62	24,00±0,81
Глобуліни % β	21,29±0,74	18,72±0,79*	18,21±0,62*	15,72±2,67
Глобуліни % γ	19,48±0,62	21,78±0,94	21,89±1,63	23,45±0,86**
Телички 6 місячного віку				
Загальний білок г/л	70,46±0,91	71,51±2,76	72,34±2,90	76,22±1,96*
Альбуміни,%	31,11±0,86	32,03±0,98	34,0,82±1,82	34,20±0,85*
Глобуліни % α	22,79±0,01	24,08±0,48*	22,69±0,64	21,79±0,79
Глобуліни % β	22,45±1,25	23,00±0,59	20,03±0,70	18,03±2,07
Глобуліни % γ	20,63±0,66	20,87±0,87	22,42±2,70	23,94±0,84*

*P < 0,05   ** P < 0,001

Такий стан характеризує біологічні особливості засвоєння поживних речовин та синтез організмом теличок амінокислот і білку з них. Однак концентрація альбумінів сироватки крові теличок 4-х місячного віку складала 33,76±0,62% у контрольній зростаючи в сироватці крові другої, на, 0,6% третьої 4,1% та четвертої на 5,1 % групи. (P<0,001)

Таким чином, рівень альбумінів у сироватці крові теличок характеризує морфологічний та функціональний стан печінки. Концентрація α - глобулінів тварин контрольної групи становила 25,50±0,68 %, збільшуючись у другій на 1,76%, та зменшуючись на 1,3 % в крові третьої та на 1,5 % четвертої груп. Такий стан свідчить про трансформацію протеїну корму у процесі метаболізму. Рівень β - глобулінів сироватки крові тварин першої групи дорівнював 21,29±0,74 %, однак концентрація їх у процесі дослідження знижувалась, що вказує на недостатню біологічну засвоєність протеїну та мінеральних сполук організмом теличок.

Одночасно концентрація γ глобулінів сироватки крові теличок контрольної групи становила 19,48±0,62 %, зростаючи на 2,3 % у другій, 2,4%, -третьій, та на 4,0% (P<0,001) у четвертій, що є свідченням стимуляції інгредієнтами протеїну імунного статусу організму тварин.

При цьому з віком показники змінювалися залежно від рівня протеїну у раціоні. Так, кількість загального білку сироватки крові теличок контрольної групи 6- місячного віку становила 70,46±2,01г/л., збільшуючись на-1,4% у другій, 2,7% у третій, та на 8,2% четвертій групі.

При цьому рівень альбумінів становив 31,11±0,86 %, підвищуючись у другій на 0,12%. третій -2,37 %, четвертій -3,09% порівняно з контролем

($P < 0,05$). Встановлено залежність пластичних білків сироватки від рівня протеїну раціону.

У той час концентрація грубо дисперсних білків α -глобулінів становила у першій групі $22,79 \pm 0,01$ %, в залежно від рівня протеїну в раціоні збільшуючись у другій групі на 1,29% ($P < 0,05$) та дещо зменшуючись у третій; у четвертій групі вміст глобулінів був на рівні контрольного показника.

Одночасно рівень β -глобулінів у контрольній групі складав $22,45 \pm 0,08$ %, зростаючи у другій – на 1%, ($P < 0,05$) зменшуючись у третій і четвертій – на 1,2% ($P < 0,05$) що вказує на недостатній рівень мінеральних речовин в раціоні.

Однак вміст у сироватці крові теличок контрольної групи γ -глобулінів становив $20,63 \pm 0,66$ %, другий був на рівні контролю, третій на 1% , четвертій – 3,3% ($P < 0,05$) більше що свідчить про іммобілізацію захисного фактора в організмі даного віку тварин.

Рівень обмінних процесів в організмі дослідного молодняка свідчить що між вмістом протеїну раціону теличок і інтенсивністю їх росту існує пряма залежність (табл.3)

Таблиця 3

Продуктивність теличок 4-місячного віку ($M \pm m$, $n=5$)

Показники продуктивності	Вік теличок (місяців)	Групи теличок			
		Контрольна 1	2 дослідна	3 дослідна	4 дослідна
Жива маса кг.	4	103,0 $\pm$ 4,4	106,0 $\pm$ 5,3	192,2 $\pm$ 6,4	109,4 $\pm$ 4,9
Середньодобові прирости г.		529	596	609	687
Жива маса кг.	6	145,9 $\pm$ 8,2	151,3 $\pm$ 8,9	158,4 $\pm$ 6,2	160,5 $\pm$ 7,0
Середньодобові прирости г.		784	789	855	880

Встановлено що інтенсивність росту теличок 4-6 місячного віку з різним рівнем протеїну раціону годівлі змінювалась. Так жива маса теличок 4 місячного віку контрольної групи становила $103,0 \pm 4,4$ кг. зростаючи на 2,9% в другій, на 13,%, третій, та на 6% у четвертій групах. Такий стан свідчить що збільшення синтезу пластичних білків, позитивно впливало на інтенсивність середньодобових приростів.

Останні у першій групі склали 529 г. зростаючи у другій групі на 12,6%, і на 15% та 28,8% третій та четвертій групах відповідно. У процесі росту даний показник габітусу змінювався; у теличок віком 6 місяців першої дослідної групи середньодобовий приріст становив 784,0 збільшуючись в організмі третьої і четвертої груп на 9%, і 12% відповідно, а у тварин другої він був на рівні контрольної.

Вказані дані засвідчують прямий зв'язок між вмістом протеїну в раціоні та рівнем білків сироватки крові дослідних теличок.

Отже годівля молодняка худоби має тісний зв'язок з інтенсивністю синтезу білків сироватки крові та продуктивністю тварин.

Висновки:

1. Збільшення рівня протеїну в раціоні підвищувало концентрацію загального білка і його фракцій в сироватці крові молодняка худоби.

2. Рівень протеїну раціону суттєво впливав на концентрацію загального білка в сироватці крові та середньодобові прирости молодняка худоби.

3. З віком рівень загального білку і його фракцій у сироватці крові та продуктивність теличок збільшувались.

Пропозиції виробництву:

1. Годівлю молодняка худоби необхідно проводити збалансованими по всіх поживних і мінеральних речовинах раціонами.

2. Підвищення метаболізму поживних речовин в організмі залежить від повноцінності білків та мінерального складу раціону.

Література

1. Колтун Є.М. Механізми розладу шлунково-кишкового травлення телят за диспепсії. // Науковий вісник ЛНУВМ та БТ імені С.З. Гжицького.- 2010. т.12 № 2(44) ч.1.

2. Стецько Т.І. Основні принципи нормування живлення телят у період формування передшлунків. // Науковий вісник ЛНУВМ та БТ імені С.З. Гжицького.- 2009. т.11 № 3(42) ч.1. с. 158-165.

3. Лазарев Ю.П., Танинина В.В. Контроль за полноценністю питания крупного рогатого скота по показателям межклеточного обмена крови. // Актуальне проблемы в животноводстве.- Боровск, 2000.- № 6.- С. 143-144.

4. Гноевий В., Сорокін О., Циганюк А. і співат. Ефективне розв'язання проблеми білка у тваринництві. // Тваринництво України.-1998.-№ 8-9. с.20.

5. Григорьев Н.Г., Гаганов А.П. Составление рационов и нормирование концентратов для коров. // Зоотехнія.-1997.-№ 3.-с.16-19.

6. Архипов А.В., Дульнев В.И. О типах и рационах кормления скота // Молочное и мясное скотоводство.-1997.-№

7. Григорьев Н.Г., Волков Н.П. Биохимическая полноценность кормов. М.: Агропромиздат, 1989.- с.287 .

8. Гофман Л. Шиманн Р. Использование пмтательных веществ жвчными животными.- М.: Колос, 1978. –с. 335-417.

9. Карпюк С.А. Определение белковых фракцій сыворотки крови экспрес методом. // Лаб. дело.-1962.-№ 7. –с. 33-36.

Summary

Koltun J.M. doctor of agricultural sciences

THEME: COMMON PROTEIN OF BLOOD SERUM AND ITS FUNCTION BY THE LEVEL OF FEEDING PROTEIN.

The increased level of proteins in the ration increases the concentration of common protein and its fraction in blood serum of young cattle.

Рецензент – д.с.-г.н., професор, чл.-кор. НААНУ Кирилів Я.І.